

УДК 327:32.019.5

Гринюк Р.Ф., Назорняк Т.Л., ДонНУ

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС УКРАЇНИ І ПОЛІТИЧНІ ПРАКТИКИ 2014 – 2016 РОКІВ

Зрілість державності завжди корелюється з міцністю самоідентифікації нації. Якість такої кореляції стає визначальною й часто вдосконалюється під час випробувань. Події кінця 2013 – першої половини 2016 рр. в Україні викрили конфлікт між Державою та Суспільством, який мав наслідками руйнацію цілісності країни, війну в Донбасі, травму ідентичності прикордонних територій та виклик для територіальних громад. Україна після Майдану результує втратою території, наявністю невизнаної офіційним Києвом війни, внутрішнім конфліктом державної еліти, неузгодженістю функцій ВСУ, Нацгвардії та добровольчих батальйонів, поширенням впливу антидержавних течій на південно-східних територіях та загрозою соборності України. Невирішеність долі, статусу та перспектив окупованих територій в Україні загострює конфлікт Суспільства і Держави, активізує внутрішні непорозуміння між суспільними групами, владою та опозицією, аутентичними міфами та ситуативними стереотипами, політичним дизайном та соціальною реальністю. Соціокультурний дискурс, повний символічного насилля та маніпулятивних практик, віддзеркалює латентні та відкриті тренди розвитку країни.

Ключові слова: «Майдан», «Держава і Суспільство», «Україна після Майдану», «війна в Донбасі».

Миру без війни ще не існувало [7], а світовий розвиток сталий у своїй зміні циклів колонізації (затвердження імперій / конфедерацій, рух до біполярності, зміцнення військово-техногенного потенціалу людства, глобальність економіки та ідентичності) та деколонізації (територіальна реконструкція світу, зрушення акцентів розвитку у бік соціального капіталу, брендинг «комфортних місць», периферійність капіталізму). Кожні соціально-політичні зрушення (війна і державний переворот, тероризм і СНІД, природні катаклізми та зміни соціального дисплею), як аттрактори таких циклів, актуалізують питання зрілості взаємовідносин Держави і Суспільства. Форматом таких взаємовідносин можуть виступати релігія, політичний режим, соціальний контракт, встановлюючи системні правила гри, за якими політична підтримка державних інститутів масами конвертується в зростання прибутків населення різного роду (економічної стабільності, правового, матеріального та соціального захисту населення, поширення можливостей та забезпечення перспектив росту системи в цілому, її символічного та соціального капіталу). Обраний формат взаємовідносин Держави і Суспільства виступає стрижнем модернізації системи, відповідальність ключових акторів (влади, громади, бізнесу, медіа-середовища) та відповідність їх діяльності єдиній стратегічній моделі, якої прагне система, є основним чинником її успішного оновлення. Контрольні точки взаємовідносин держави і суспільства віддзеркалюють соціокультурні практики і сучасний медіа-простір. Якість останнього (як національного, так і світового – зовнішнього до системи, що трансформується) закріплює за медіа-представниками ролі від професіоналів, що здатні створювати адекватну картину світу до «стерв'ятників», які проти усіх, та обслуги окремих акторів, їх рупорів та райтерів. Полідисциплінарні дослідження взаємовідносин між Державою та Суспільством, доводять, що вони обумовлені принципами, які сформовані:

- історично (форма взаємовідносин держави та індивіда, територіальний устрій, адміністративне управління, історична пам'ять) та цивілізаційно (ментальні риси населення, його етнічний склад та моделі світосприйняття, здатність до самоорганізації, та аутентичні форми політичного гено-тексту (автентичного пласту ментальних цінностей народу, що віддзеркалюються у вербальних та невербальних дискурсах) [13-14; 18];

- геоеконімічно (фактори первинної природи (ресурси, локація) та створені людиною чинники розвитку (традиційні капітали системи [8] (фінансові потоки, агломераційний ефект, людський капітал, інфраструктура, тип економіки та управління) [11];

- поточним соціальним дисплеєм (соціальна стратифікація населення, групи інтересів, соціальні ролі, пріоритетність та статусність інтеракцій в суспільстві, соціальні коди [10], інтелектуальний та культурний ресурси нації, зрілість територіальних громад);

- політико-інформаційним середовищем (політичні дискурси та фено-текст системи (сучасні прояви політичного тексту у вигляді меседжів і промов, що продукують автори і модератори тексту з метою встановити контроль над центром структури політичного тексту) [13], організація влади та розвинутість громадянського суспільства, прозорість виборів та системи правосуддя, зрілість політичного ринку, якість медіа-поля, забезпечення політичних прав і свобод громадян).

Перераховані групи принципів-умов є «територією», де народжуються цінності політичної нації. Принципи (чи задані умови) не є цінностями. «Принципи - це територія. Цінності - це карти. Якщо ми цінуємо справжні принципи, ми приходимо до істини - до розуміння явищ такими, якими вони є насправді. Принципи подібні маякам, які вказують шлях. Це природні закони, які неможливо порушити. Принципи – це спрямовуючі людської поведінки, які, безумовно, володіють стійкою і постійною цінністю» [Stephen Richards Covey, „The Seven Habits of Highly Effective People” (1989)].

Маючи принципи, на підставі яких ведеться діалог між суспільством та державою, держава-нація має напрацювати цінності й вкласти їх до Центру структури тексту суспільства (це принциповий, системоутворюючий ціннісний стрижень, на який орієнтується нація - ціннісні установки суспільства, які позитивно сприймаються абсолютною більшістю населення) [20], що б виступав однаково визначальним маяком у діяльності державних інститутів, медіа-представників, суспільства. Мірилом кожної виборчої кампанії, інформаційної пропаганди, соціальних запитів, громадських рухів, бізнес-проектів та ефективності уряду.

Події кінця 2013 - першої половини 2016 рр. в Україні стали кульмінацією протистояння Держави і Суспільства у форматі «верхи» не хочуть, а «низи» не змогли. Ця стаття мала на меті - спробу автора усвідомити сутність українських подій кінця 2013 – першої половини 2016 років по осі конфлікту Держава – Суспільство у контексті подальшої модернізації України.

Протистояння Держави і Суспільства в Україні тлумачаться автором як результат «напрацювань» системи у контексті її модернізації на 2013 рік, серед яких, об'єктивні та суб'єктивні (відповідно до діючих ключових фігур) чинники:

- історико - об'єктивні (централізований етатизм в управлінні та соціальний запит на «сильну руку» в населення у наслідок тривалого несамоствійного розвитку українських земель, територіально-адміністративний устрій - спадок радянської системи, непорозуміння між Заходом та Сходом України відносно символів, що містить історична пам'ять й аутентичні форми політичного гено-тексту) та цивілізаційні (суперполіетнічний склад населення (більше 130 етносів), схильність до хуторянства, вільнодумства, щирості та родинності, самоорганізація в малих групах);

- геоекономічні об'єктивні (багата природними ресурсами країна із локацією на перехресті європейських шляхів, в наслідок державного управління, відтік активів за кордон (як фінансових потоків, так і людського капіталу), високий агломераційний ефект із депресивними прикордонними пустощами, слабка інфраструктура, ручне керування економікою, хибна екологія);

- поточний соціальний дисплей українського суспільства (сплощення піраміди соціальної стратифікації населення (маргіналізація середнього класу), непрозорі соціальні ліфти, формування клік, де особистісна відданість пріоритетніша за професіоналізм, зрощення фінансового і політичного капіталу, локальні групи інтересів (регіональні ФПГ, «Сім'я», «вони стояли на Майдані») та соціальні ролі для «своїх», примітивні соціальні коди, високий рівень інтелектуального капіталу нації та якісні зрушення у бік посилення соціального капіталу груп, незрілість територіальних громад);

- поточне політико-інформаційне середовище (пустота Центру структури українського тексту, суперечність політичних дискурсів та фено-тексту України, непрозора організація влади й виборів, системи правосуддя, заангажованість мас-медіа та НГО, незрілість політичного ринку,

порушення політичних прав і свобод громадян, монополізації влади президентом В.Януковичем, фактично монопартійність, парламентські вибори – 2012 і президентські - 2014 без виборів, відсутність інформаційної та національної політики в Донбасі та АРК протягом усіх років незалежності, слабкий національний брендинг [16], суперечливі кроки зовнішньої політики, інформаційна війна ззовні, симулякризація основних смислів української нації).

Для характеристики соціокультурного зрізу непорозумінь Держави і Суспільства важлива історична пам'ять, яка трансформується в соціальний дисплей та специфіку інтеракцій соціальних ролей із локальними домінантами під час великих криз. Для українського суспільства - поліетнічного, мультикультурного, ідеологічно та соціально неоднорідного – тривалий час було притаманне панування правлячого класу (посадові повноваження + фінансово-економічні важелі впливу), який ефективно використовував регіональні соціокультурні відмінності для усунення соціально-економічних та політичних питань. Проте, вічно це тривати не могло. Для системи, що трансформується, особливо важливо постійно розуміти на кого спирається влада. Якщо Держава спирається на олігархів та діє в їх ім'я, то характер гібридності режиму буде тяготити в бік автократизму чи тотального контролю системи Центром (не залежно від персони президента). Якщо - на Суспільство, демократичні тенденції будуть прагнути паритетності його з Державою.

Аналізуючи хвилі громадських протестів протягом періоду незалежності України, видно, що усі вони виникали на фоні внутривладних непорозумінь (протистояння уряду чи парламенту з президентом) і використовувалися олігархами для перерозподілу ресурсів в країні шляхом приведення до влади «свого» президента. У цьому контексті Україна має вже напрацьований досвід кон'юнктурних майданів та страйків. Майдани за цілісність країни кінця 2013 року – перші в українській історії протести, які продемонструвати високу самоорганізацію громади та показали Суспільство реальним політичним актором, але відкинули Україну в іншу крайність. Перший раз Майдан постав проти влади олігархів як такої, що призвела до люмпенізації українців та намагалася стати на заваді реалізації громадянських прав і свобод – вирішувати долю країни. Ефективність системних трансформацій на думку Р. Дарендорфа [1], полягає в поступовості змін. Його «теорія трьох часів» зазначає, що темпоральні характеристики тривалості соціокультурних (дві генерації по 26 років), економічних (у середньому – 6 років), політичних (закріплення суспільних інновацій у новій конституції – 6 місяців) зрушень принципово різні. Тому слід модернізацію політичної системи розпочинати з соціокультурного зрізу реформ через економічні до консолідації оновленої системи молодого політичною елітою із конституційним закріпленням модернізаційної моделі. Виходячи з циклів, можна констатувати, що у 2017 році слід очікувати народження нової пасіонарності, поширення активістської політичної культури за масштабом та кількістю учасників, і закінчення циклу по осі Держава - Суспільство. Результати військового конфлікту в Донбасі та парламентських виборів – 2014 стануть умовою подальших протестів. Криза легітимності державної влади на 2016 р. перебуває у фазі біфуркації, розвиток якої можливий за двома сценаріями : повторення попереднього циклу автократії з орієнтацією на олігархів чи новий цикл компромісного діалогу Суспільства і Держави в Україні.

Слід усвідомити соціальні активи і пасиви України після Революції Гідності для подальшої модернізації країни.

1. Ведення АТО та її інформаційний супровід, враховуючи жертви серед мирного населення, руйнування інфраструктури, блокування постачання населених пунктів продуктами і медикаментами, пропагандистський негативний ефект російськими ЗМК, що пояснює підтримку сепаратизму на референдумі. Усе це здатне в суспільній свідомості створити нову підставу протистояння Заходу і Сходу на осі «ви (Донбас) винні у тому, що ми за вас гинули та за відтворення на ваших територіях терору», а в Донбасі (особливо в промислових невеликих містах Донеччини та прикордонних РФ територіях Луганщини) в наслідок соціокультурна єдність з українським буде остаточно поховано навіть у разі відновлення адміністративної спроможності української держави на території Донбасу. Той рівень ненависті, який зараз існує між носіями різних ідеологічних чи геополітичних позицій, дивовижний. Склалася картина світу неприйняття опонентів, зникла можливість бачити в них не таких самих людей, як ти сам, а фактично

дemonізувати їх, радіти їх фізичному знищенню (не тільки бойовиків, а й тих мирних людей, що дотримувалися інших позицій). Зараз така екзальтація існує з обох сторін, і це говорить про те, що Суспільство вже функціонує в режимі громадянської війни, вже готове існувати у режимі партизанщини та доносів. Держава за таких умов відповідальна за подальше мирне відновлення ментально єдиної України. За таких умов нова інформаційна політика, перегрупування професійних кадрів, відновлення держзамовлення на перше робоче місце по всій Україні, міжпрофесійна стратифікація регіонів та спільні соціальні проекти можуть пом'якшити вказану тенденцію.

2. Відчуваючи *новий цикл деколонізації*, занепаду імперій, які ще декілька років тому вдавалися непереможними, сакральна цілісність України є цінністю. Для закріплення її після перемоги України в війні, *слід працювати над Центром структури українського тексту*. Першочерговим у трансформаційних процесах є означення моделі соціуму, на досягнення якої він спрямований, і стратегії, що інституціонально конституювала б багатомірний соціокультурний простір з його автентичними властивостями за допомогою Центру структури політичного тексту України – тобто тими цінностями, антицінностями, які сприймалися б більшістю народу України однаково. В Україні даний концепт не реалізується. Стрижнева сутність цієї модернізаційної моделі, про яку йде мова, криється на гено-рівні цього політичного тексту, тобто у глибинному, архетиповому, аутентичному пласті соціокультурних цінностей народу. Український соціум трансформується досить повільно, постійно змінюючи внутрішні і зовнішні вектори процесу, за рахунок мотивів політичної цілеспрямованості того чи іншого політичного гравця. Конституційні зміни, творення законів з метою захистити свій бізнес і олігархічні інтереси, меседжі і промови політичних гравців, які спрямовані на отримання політичних дивідендів, однак не сприймаються українським народом, тому що не орієнтуються на архетипово задані і властиві саме українським реципієнтам цінності і не апелюють реальних і бажаних українцями перспектив. Непослідовність та недосконалість політичних реформ в Україні стали на заваді не створення сприятливих умов для динамічного розвитку політичного процесу на шляху дійсної демократизації українського суспільства, наслідком чого стали хронічні і досить гострі суперечності між гілками влади, між центром і регіонами, між провідними лідерами, між елітарними угрупованнями і т.ін. Все це не тільки привело до політичного розколу в суспільстві, а й до внутрішньополітичної кризи і низької діяльності провідних державних владних інститутів. Майдан змінив людей, залишивши схеми, практики і сприйняття «чужого».

3. *Донбас в українському дискурсі* завжди почував себе обранцем. Тісне переплетення історичного розвитку, інтересів і господарства двох областей України Донецької та Луганської, зумовили неформальне об'єднання їх в загальний історико-культурний та економічний регіон Донбас (Донецький кам'яновугільний басейн). Фраза «Донбас годує всю країну», що мала рацію в кінці 1960-х – на початку 1970-х рр. за часів СРСР, трансформувалася в міф та проросла в свідомості представників цього регіону стереотипами «шахтар і металург – гордість країни», «чорне золото – сила Донбасу», «Донбас сам себе прокормить», «Донбас – сила і краса України». Щоб розуміти чому мешканці Донбасу демонструють відмінну від всієї України прикордонну самоідентичність, слід знати наступне: 1) це - прикордонний регіон з РФ, яка ні на один день з 1991 року не припиняла тут свою пропаганду. На тлі відсутності державної політики формування єдиної політичної нації, це мало результат - територіальна ідентичність («я з Донбасу») пріоритетніша за громадянство. В Донбасі завжди, починаючи з радянських років, оберталися величезні гроші, існували бюджетні тіньові схеми, що притягувало в регіон кримінал. Мешканці Донбасу (як верхівка, так і робочий клас) були заможними за радянськими показниками добробуту і мали державну шану. Суспільство тут почувало себе значущою ланкою державних процесів. Але з середини 1970-х рр. вугільне джерело фінансового обігу затребувало великих іноземних інвестицій та державних субвенцій. Через те, що дивіденди від таких «вкладів» - процес важкий, довготривалий та ненадійний, уряд СРСР почав згортати усі держпрограми розвитку вугільної галузі та повністю їх закрити через занепад СРСР. Ера вугілля як палива закінчилася в світі й проблемний Донбас із депривацією населення отримала Україна.

Тут часто й зараз присутня невідповідність бажаного і реально можливого. В Донбасі 33% людей у віці за 60, як ні в одному регіоні. Вони родом з СРСР, тобто все найкраще в житті вони пов'язують з радянським періодом, це обумовлює пріоритетність медіа покриття російських ЗМК, високий рівень довіри президенту РФ В.Путіну, тісні взаємозв'язки економічні, культурні, родинні, наукові з РФ та її Південним федеральним округом у першу чергу, російськомовність населення. Вони не стільки проросійські, скільки про радянські, але на фоні останніх політичних перетворень, разом з першою категорією, вони «зробили» псевдореферендум 11 травня 2014р., голосуючи проти «фашизму» в обличчі України; 2) Паралельно з тим, відповідаючи на конкретні питання, ідею відокремлення області (регіону) від України та *приєднання до іншої держави підтримали лише 8%*. Тільки *17% населення Донбасу хотіли б, щоб їх область вийшла зі складу України і створив свою незалежну державу (ДНР або ЛНР)*. Дослідники підкреслюють, що сепаратистські настрої в цілому в Україні більше підтримують люди старшого віку. Так, серед молоді до 30 років хотіли б від'єднати свою область і приєднати до іншої країни 13%, серед людей, яким за 55 років - 29%. У той же час значна частина населення (32%) вважає, що між західними і східними регіонами України існують глибокі політичні протиріччя, мовні та культурні відмінності, а також відмінності в економічному розвитку. Більш того, ці люди переконані, що в перспективі ці регіони можуть роз'єднатися створити свої держави, або ж увійти до складу різних інших держав. Найбільше подібні ідеї популярні на Донбасі (58%) і на Півдні (48%), найменше така думка поширена в Центрі (20%) і на Заході (20%). На Донбасі ця думка про істотні суперечності між регіонами особливо поширена серед людей старшого віку - так думають 66% людей, яким за 55 років, і 49% – у віці до 30 років [12]; 3) За чисельністю та щільністю населення, Донбас завжди був суперполіетнічною площадкою (тут мешкають представники 130 етносів), Донецька область – це трохи більше 4% території, 10% населення, 15% – валового продукту і 25% експорту, але цей регіон сьогодні дотаційний. За умов, що кількість населення робить цей регіон вагомою електоральною картою, Донбас завжди отримував своє політичне представництво й відповідно бюджетне фінансування. Донбас дуже відрізняється від майже усіх регіонів країни за обігом капіталу, рівнем бізнес-адміністрування, кількістю міжнародних представництв та заходів світового рівня. В наслідок чого, «донецькі» (ФПП та еліта) протягом років незалежності постійно виступали медіатором між Державою та Суспільством, пишучи сценарій вистав задля своєї вигоди. Мешканці регіону ставали заложниками своїх олігархів, претензій РФ та офіційного Києва. Україна мала періоди, коли Донбас ставав більш серйозним гравцем, ніж Держава, на жаль. Один з таких періодів – предмет цього дослідження.

4. *Контрольні точки взаємовідносин Держави і Суспільства* сьогодні закріплюються кров'ю мирних громадян Донбасу. Тут за єдину і сильну, вільну та горду Україну кладуть свої життя українські солдати і офіцери з різних куточків країни. Тут представники РФ з особливою жорстокістю намагаються встановити «сіру зону» з назвою Новоросія. Точку невороття вже подолано. Рационально, Україну до протестів зими 2013 року характеризує: монополізація країни, зубожіння народу, вихолощення середнього класу, зростання зовнішнього боргу, залежність від зовнішніх гравців, зрада національних інтересів державними діячами, "партійна доцільність", порожній політичний текст, примітивні соціальні ліфти, високий відсоток урбанізації і оголення прикордонних територій, ручне регулювання виборів, партій, свобод і прав громадян, незахищеність громади. Україна сьогодні це – втрата територіальної цілісності країни, зруйнована інфраструктура, непрацездатна економіка, зубожіння народу, залежність країни від зовнішніх гравців, зростання зовнішнього боргу, "партійна доцільність", примітивні соціальні ліфти, заангажований політичний текст, незахищеність громади, мобілізація населення без оголошення війни, міграція і еміграція, прагнення до монополії в країні шляхом військових дій, переділу бізнесу та інформаційних війн персональних внутрішніх гравців та їх "продуктів" – партій, одіозних персон, батальйонів і територій. Нова загроза національним інтересам України – це заплановані осінь 2016 року місцеві вибори на окупованих територіях за українським законодавством, що по суті легітимізує сепаратистів і дострокові парламентські вибори, які зможуть нівелювати результати Революції Гідності остаточно.

5. *Конструювання соціальної реальності в умовах війни смислів.* Діалог між Державою і Суспільством у соціокультурному полі завжди відбувався завдяки конотаціям дійсності (колективним смислам), що «вживлялися» в масову культуру через канали конструювання реальності. У закритих суспільствах вони чітко контролюються центром структури тексту та підпорядковані єдиній ідеології, релігії чи політичному курсу. У відкритих та інтегрованих суспільствах конструювання реальності відбувається складно часто через семіотичну війну (війну колективних смислів), бо формується одночасно декілька реальностей, продукуються багатозарові дискурси, смисли суперечать один одному, центр структури суспільного тексту часто порожній, а основні автори тексту зорієнтовані на отримання ситуативних дивідендів у вигляді політичного та економічного капіталів. Сучасна реальність українця формується війною. Разом із жахливою дійсністю відбувається конструювання реальності війною симулякрів, яка, здається, досягла апогею. Картина сучасного світу схожа на королівство викривлених дзеркал. Переписування історії та цілеспрямоване конструювання реальності ненормальний предмет наукових досліджень. Він міждисциплінарний. За сучасних умов українське суспільство балансує на межі самознищення і саме ретельне працювання громади з колективними смислами може обійти точку невороття. Історично та національно війна смислів неупереджена. Історик М.Ферро, становлення якого відбувалося під час німецької окупації у «вільній зоні» зазначає, що сенегальці вважали своїми предками французьких галлів. В їх свідомості Карл Великий заснував для сенегальців школи, Людовик XIV споруджував незвичайні сади і палаци. В історичній пам'яті народу Сенегалу тривалий час не було місця рідній країні, Африці та власному народу [23]. Історія та колективні смисли сенегальців писалися на іншому континенті європейськими монархами та іншими білими особами. Каналами конструювання реальності Сенегалу були французька освіта та цінності, що культивувалися на території колоній. Нічого поганого окрім власної ментальної смерті при фізичному існуванні народу не відбувалось. «Розрив шаблону масової свідомості» відбувся після здобуття Сенегалом незалежності під час усвідомлення відсутності власної історії та ціннісної аутентики. Це – приклад конструювання реальності й колективних смислів держави-нації ззовні (метраполією).

Закриті системи мають спільні ідеологічно-комунікаційні практики конструювання реальності «зверху». Нав'язлива присутність поняття «радянське», що пронизує всі дискурси і складові частини «радянського тексту», як симулякр суспільної згоди, підтримки, ухвали – порозуміння держави й суспільства. Те ж саме відбувається у німецькому суспільстві та його тоталітарних практиках конструювання реальності владним дискурсом. Керолін Бьордсол наголошує на поєднанні візуальних та акустичних маркерів владного дискурсу Німеччини 1933-1945рр. у контексті конструювання тоталітарної реальності [24]. Переписування смислів у цей час відбувалося через мілітаристську тематику тексту суспільства та боротьбу за нацистську модель світу, яку нібито розділяли пересічні німці. В такому конструюванні реальності закритих суспільств об'єктивно закладений ментальний конфлікт як в межах «території страху», що робить центр структури тексту щільним і «однозначно правильним», бо недотримання його вирішується насиллям та публічним приниженням – репресії, «чорні воронки» та виключення з ВЛКСМ чи КПРС в СРСР, знищення комуністів і насильства проти євреїв у Німеччині. Ці та багато інших історичних прикладів конструювання реальності владними дискурсами Італії, Аргентини, Куби, КНР, Югославії – докази симуляції діалогу держави із суспільством, який можливий тільки за умов «залізної завіси» та ідеології тоталітаризму. Зрозуміло, що падіння режиму призводить до «переосмислення» - переписування історії та вживлення в масову свідомість нових смислів. Посттоталітарні системи руйнують пам'ятники, змінюють назви географічних об'єктів, переписують історичні факти, відкриваючи нові джерела та знаходячи нових свідків, створюють колективні смисли альтернативні радянським. Прикладом тому може бути вся історія Великої Вітчизняної війни, яка писалася під час війни, переписувалася після й псується зараз через політичні підстави. Вся історія «Великої Вітчизняної» почала листуватися з першого її дня, коли ховалися масові випадки добровільної здачі в полон і розстрілу за дезертирство, «котли», в яких гинули тисячі людей через політику війни та вигадувалися неіснуючі герої, перемоги та подвиги (політичні міфи з назвами «подвиг Гастелло», «Олександр

Матросов» тощо). Переписуючи історію цієї війни сьогодні, В.Путін намагається викреслити з неї Україну і українців, позначаючи як «російсько-німецьку війну». Україна так само переписує День Перемоги у Великій Вітчизняній війні (9 травня) на День пам'яті та примирення (8 травня) та святкує в 2015 році Перемогу над нацизмом у Європі та 70-ї річницю завершення Другої світової війни [25].

Але всі ці переписування дат, назв вулиць та руйнування пам'ятників радянської доби ніякого відношення до історії не мають. Історія - це наука для дуже вузького кола дослідників. Те, що називаємо «історією» ми, тільки політичний міф, підфарбований у ті кольори, яких вимагає політична система. Він (міф) – канал конструювання реальності під заказ - ідеологічний фундамент правлячих династій, національних держав, світових релігій і цивілізацій. Він спрямовує формування ідентичності та спонукає діяти. На ньому вчать дітей, виховують патріотизм та вживлюють спотворену свідомість разом із неоднозначним розумінням таких категорій, як «свобода», «справедливість», «герой», «Батьківщина», «Україна». Змінивши назву війни та ставлення до неї сучасних школярів ми не пишемо нову історію, ми знову змінюємо вектор конотації дійсності. Сьогодні цей вектор в Україні знову чужий – англо-американський для її центрально-західної частини та проросійський для окупованих територій.

Аналізуючи хаотичні стереотипи і метафори, якими рясніє сьогодні політичний текст України, та порівнюючи їх з аутентичними цінностями українця, можна зробити висновок про їх антиподність. Формується безсенсове текстове поле, в якому відбуваються безсенсові події та явища (референдуми, республіки, АТО, гібридна війна, федералізація та децентралізація, відновлення Донбасу за умов його окупації). Це стає можливим через те, що Центр структури тексту українського суспільства є порожнім, а медіа-простір країни, в межах якого конструюються колективні смисли, доступний для інших держав, у тому числі й для інформаційної агресії РФ.

Пам'ятаючи, що особливостями українського менталітету є емоційність сприйняття реальності та містифікація дійсності, волелюбство та прив'язка скоріш до родини, ніж то території, в Україні зараз є шанс згуртуватися навколо своєї громади. На відміну від імперського шляху розвитку РФ, коли територія є першочерговим чинником перспектив держави (не дивлячись на огидливе ставлення до народів, чиї території вона підкорила), Україна - там де українці, де є земля, родина та можливості бути собою.

Використана література:

1. Dahrendorf R. Eltmente eines Theorie des sozialen Konflikts // Dahrendorf R. Gessellschaft und Freiheit München, 1965. – 342 s.
2. Derrida Jacques. Echographies of Television: Filmed Interviews / J.Derrida, B.Stiegler. Cambridge: Polity, 2002. – 174 p.
3. Failed States Index 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ffp.statesindex.org/>
4. Nations in Transit 2013 // Freedom House [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.freedomhouse.org/report/nations-transit/nations-transit-2013>
5. The 2012 legatum prosperity index [Електронний ресурс]. – Режим доступу. - <http://www.prosperity.com/Countries.aspx>
6. The Happy Planet Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/happy-planet-index/info>
7. Басовская Н.И. Столетняя война: леопард против лилии. – М., 2002. – 349с.
8. Бурдье П. Социальное пространство: поля и практики / Пьер Бурдье; [пер. с франц.; отв. ред. перевода, сост. и послесл. Н.А. Шматко]. – М.: Алетей, 2007. – 576 с. - (Серия „Gallicinium”).
9. Ворожейкина Т. Может ли общество изменить государство: новые протестные движения и революция в Украине [Електронний ресурс]. – Доклад на «Московская школа гражданского просвещения». – Голицыно, июнь 2014 г. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=yvnXos_sk0E
10. Гофман И.. Анализ фреймов: эссе об организации социального опыта / Ирвинг Гофман;

под. ред. Батыгина Г. С. – М.: Ин-т социологии РАН, 2003. – 752 с.

11. Зубаревич Н.В. "Развитие крупных городов России. С креативного неба на землю" Лекция в рамках проекта "Городские среды" 31 марта 2014 года в ННГУ им. Н.И.Лобачевского [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=YmRhD5tcsY8>.
12. Киевский международный институт социологии. Майдан-декабрь и Майдан-февраль: что изменилось? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=226&page=2>
13. Крістева Ю. Полілог / Ю. Крістева. – К.: Юніверс, 2004. – 482 с.
14. Крістева Ю. Самі собі чужі / Ю. Крістева. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 262 с.
15. Лещенко С. Борьба с теневой экономикой может вылиться в социальный кризис [Электронный ресурс] / С. Лещенко. – Режим доступа: http://institute.gorshenin.ua/news/1100_borba_s_tenevoy_ekonomikoju_mozhet.html
16. Нагорняк Т.Л. Брендинг території як державна та регіональна політика: [Монографія] / Т.Л.Нагорняк. – Донецьк: Видавництво «Ноулідж», 2013. – 367 с.
17. Пискунов В.В. Концепт общественного договора: классические и современные формы. – Автореф. дис. на соиск. наук. ступ. к-та филос. наук : М.- 2005. – 21с.
18. Пирс Ч.С. Логические основания теории знаков / Ч.С. Пирс; [пер. с англ. В.В.Кирющенко, М.В.Колопотина]. – СПб.: Лаборатория Метафизических Исследований философского факультета СПбГУ; Алетейя, 2000. – 352 с.
19. Пресс-конференция А.Бородая и И.Стрелкова. Донецк. 10.07.2014. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=08KdvFpz-84>
20. Соссюр Ф. Курс общей лингвистики / Ф. Соссюр. – М: КомКнига, 2007. – 278 с.
21. Теневой сектор экономики Украины в 2013 году [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://112.ua/ekonomika/tenevoy-sektor-ekonomiki-ukrainy-v-2013-godu-sostavil-poryadka-150-mlrd-dollarov-ekspert-20904.html>
22. Экономический раскол Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://voprosik.net/ekonomicheskij-raskol-ukrainy/>
23. Ферро М. Как рассказывают историю детям в разных странах мира/Ферро М.;[перевод с фр. Е. И. Лебедевой] — М.:Книжный Клуб, 2010. – 480с.
24. Birdsall С. Nazi soundscapes. Sound, technology, and urban space in Germany, 1933 - 1945. - Amsterdam, 2012. – 303р.
25. Указ Президента України № 169/2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.president.gov.ua/documents/19104.html>.

Гринюк Р. Ф., Нагорняк Т. Л. *Социокультурный дискурс Украины и политические практики 2013 – 2016 годов.*

Зрелость государственности всегда коррелирует с целостностью самоидентификации нации. Качество такой корреляции становится определяющей и часто совершенствуется во время испытаний. События конца 2013 - первой половины 2014 в Украине вскрыли конфликт между Государством и Обществом, который имел последствиями разрушение целостности страны, войну в Донбассе, травму идентичности пограничных территорий и вызов для территориальных общин. Год после Майдана результирует потерей территории, наличием непризнанной официальным Киевом войны, внутренним конфликтом государственной элиты, несогласованностью функций ВСУ и Нацгвардии, Распространением влияния антигосударственных течений на юго-восточных территориях и угрозой целостности Украины. Нерешенность судьбы, статуса и перспектив оккупированных территорий в Украине обостряет конфликт Общества и Государства, активизирует внутренние недоразумения между общественными группами, властью и оппозицией, аутентичными мифами и ситуативными стереотипами, политическим дизайном и социальной реальностью. Социокультурный дискурс, наполненный символическим насилием и манипулятивными практиками, отражает латентные и открытые тренды развития страны.

Ключевые слова: «Майдан», «Государство и общество», «Украина после Майдана», «война в Донбассе».

Групиук Р., Nagornyak Т. *Sociocultural Ukraine Discourse and Political Practice during 2013 – 2016.*

The statehood's maturity always correlates with the strength of the nation's identity. The quality of such correlation becomes crucial and is often being improved during the tests. Events of late 2013 - early 2014 in Ukraine exposed the conflict between the state and the society, which resulted in the destruction of the country's integrity, the war in Donbass, identity's trauma of border territories and challenges for local communities. It is necessary to realize the social assets and liabilities of Maidan for subsequent modernization of the country.

During the years of independence, Ukraine has almost never carried out the policy of forming a unified national (political) identity. The state should reconsider the policy of recreating the Ukrainian's political nation, including ethnic and regional specifications in order to overcome these trends.

Keywords: «Maidan», «State and Society», «Ukraine after Maidan», «the War in Donbass».